

Quænam
obseruanda
in sterco-
do horto.

mus. Sit hoc Plinij postremum: Quocunque tem-
pore hortum vel agrum stercoreare libuerit, val-
de curandum est, vt ab occasu æquinoctiali spi-
ret ventus, sitq; Luna decrescens ac sicca. Nam
obseruatione tali mirū in modum augetur vber-
tas: sicuti post Græcos, adnotauerunt Latinæ ru-
stificationis doctores.

De hortensium satione, & seminibus.

C A P. VI.

Horto mul-
tū confer-
re iter com-
modum.

Quando se-
minandus
hortus.

ANtequam de hortensium satione aliquid
scribam, iuuat præmonere, multū con-
ferre horto iter olitori ferenti, vel plantanti, aut
quiduis aliud facienti, opportunum, & præsen-
tiæ domini accommodum. Qui libētius eo com-
meabit, & acta aut agenda obseruabit, si non re-
formidet vexationem, eritq; vestigium illius ster-
coris loco, quemadmodum scripsit M. Cato, re-
rum agri priscus interpretes & ad vnguem factus.
His positis ad rem venio. Non sum nescius quos-
dam præcepisse, hortum vel agrum non esse dis-
seminandum, nisi cū terra pluuijs permadue-
rit. Quæ si tempestiue & opportune descendant,
non improbo. Si, quod nonnunquam euenit, tar-
de labantur, quantumuis sitienti horto vel agro
semen committi poterit, ex Columellæ senten-
tia. Quæ res in quibusdam prouincijs, vbi cœli
status talis est, vsurpari solet. Nam quod sicco
solo ingestum est, perinde ac si esset domi reposi-
tum, non corrumpitur. Atque vbi venit imber
multorum dierum sementis vno die surgit. Ve-
rum enim verò ab auibus et formicis interim pe-
richtatur: nisi ante sationem ei succurratur illis

auxi-

auxilijs, quæ proximo capite exponemus. Vt vt Hortensis fuerit, dabitur opera vt hortus vel ager qui verè philosophia conseri debet, sub finem autumnii antegelicidia pulcherripastinetur. Et qui autumnio oleribus aut herbis ma-
vestiendus erit æstatis initio conuertatur: vt hybernis frigoribus, vel æstiuus Solibus (de magnis hortis loquor) gleba soluatur: ex Maronis præcepto hunc in modum scribentis,

-glebasq; iacenteis

Puluerulentæ coquat maturis Solibus æstas.

Ad hæc, vt prauarum herbarum radices necentur. Cumque sationis appetet tempus, quod vnicuique regioni suum est ac proprium, runcandus te sationem erit ac prorsum exherbatus hortus: dein quo di-
ctum est modo, stercorandus. His peractis in areas digeretur: quæ ita informandæ erunt, autore Columella, vt runcantiû manus ad dimidiam latitudinis partem faciliè peruenire possint: ne dum herbas inutiles illæ persequuntur, semina pedibus interim proculcet olitor. Verum summè adnitendum erit, vt sationi ferenitas, & temporis clementia succedat. Nam fauente cælo, tepentibus locis & à Sole illustratis, citissimè prorumpunt ac pullulant semina: quibus ætas etiam non nihil conferre solet. Quapropter videndû erit, vt scribit M. Varro, ne vetusta, exueta, mista, rugosa, emaciata, lãguida, aut adulterina, vel abortiua fuerint semina: quin potiùs vegeta, plena, recentia ac succulenta. Quæ dum proijcientur, vel ferentur, boreales dies ac valde frigidi vitabuntur. Nam in his, terram veluti horridulã & Frigidis tem-
occlusam, semina agrè recipere ac fouere manibus, nec festû est: diebus serenis ac temperatè calidis, conserendum. Quod Virgilium georgicæ disciplinæ doctorem.

Téporis clementia sationi opportuna.

rem

rem eximium sic præcepisse audies:

*Nec tibi tam prudens quisquam persuadeat autor,
Tellurem Borea rigidam spirante mouere:
Rura gelutum claudit hyems: nec semina iacta
Concretam patitur radicem affigere terra.*

Satorum
defensio.

Si verò timor fuerit ne frigoribus, pruinis, ardoribusque perurantur, offendanturque, paleis cõtegi poterunt: quibus transuersæ virgæ imponentur, & virgis arundines aut sarmenta, ne à ventis rapiantur, vel ab auibus deprædètur, ex Columellæ præcepto. Sunt apud Græcos rerum agri scriptores, qui sementem augescente Luna, à quarta scilicet vsque ad plenam, facere consulant, dum illa sub terra est. Alij securiorem viam excogitantes, sationem præcociem non probant: quare in duo & tria, & quatuor tempora illam partiuntur: futuri temporis incertitudinem hoc modo vitare satagantes: & rusticanum Columellæ adagium in memoriam reuocantes, Serere ne dubites, adhæc Virgilij illud,

Satio quandoque par-
tienda.

Et dubitant homines serere, atq; impendere curam.
quod vnum ad cerealiū sationem potius detorquerem, quàm hortensium. Oportebit itaque eum qui seriam sationem & plantationem instituit, videre vt proba sint semina, terra apta, sterus bonum, & aqua prompta. Nam semina, quæ inde generabuntur familia efficiant: terra apta, sibi credita optimè seruabit ac fœcundabit: sterus succulentiorẽ reddet terram, adhæc laxiorẽ, vt aquam facilius admittere possit, quæ radicibus impertiatur: aqua verò, quasi ex vberẽ omnia alet ac fouebit,

Superiorum
compedium
breue.

Auxi-